

Өндірушілер мен импорттаушылардың кеңейтілген міндеттемелерін орындау барысы туралы 2017 жылға арналған есеп

«Өндірушілердің
кеңейтілген міндеттемелері
операторы» ЖШС (қысқаша
- ӨКМ Операторы**)**
Мекенжайы: 010017,
Қазақстан Республикасы,
Астана қаласы, Есіл ауданы,
Мәңгілік ел көшесі, № 18 үй,
1-қабат.
Бас директоры: Коротенко
С.Н.

Міндеттер:

- Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасына және халықаралық тәжірибеге сәйкес өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері қолданылатын өнімнің (тауарлардың) және оның (олардың) қаптамасының тұтынушылық қасиеттерін жоғалтқаннан кейін пайда болған қалдықтарды жинауды, тасымалдауды, қайта өңдеуді, залалсыздандыруды, пайдалануды және (немесе) кәдеге жаратуды ұйымдастыру;
- Қайталама шикізат нарығын қалыптастыру және оны өңдеу көлемін арттыру;
- Қоршаған ортаға көмілген және көмілетін өндіріс және тұтыну қалдықтарының көлемін қысқарту;
- Қалдықтарды қайта өңдеу және кәдеге жарату бойынша жаңа өндірістерді ұйымдастыру есебінен жаңа жұмыс орындарын құру;
- Халықтың экологиялық мәдениетін қалыптастыру, экологиялық санасын және табиғатқа деген құрметін арттыру;
- Экологиялық таза көліктер өндірісін ынталандыру

1. ӨКМ қолданылатын өнімдерді өндірушілермен және импорттаушылармен өзара әрекеттесу туралы ақпарат.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 27 қаңтардағы No 28 қаулысымен бекітілген Тауар өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерін орындау қағидаларының 38-тармағының талаптарына сәйкес «ӨКМ Операторы» ЖШС-нің 2016 жылғы 28 қаңтардан бастап 31 желтоқсан 2016 жылға дейінгі аралықтағы қызметі туралы есеп жасалды.

Оператор өзіне жүктелген функциялар шеңберінде өнімді (тауарларды) өндірушілер мен импорттаушылардың тізілімін жүргізеді. Қазіргі уақытта тізілімде барлығы 3 344 субъект тіркелген, оның ішінде:

8 өндірістік ұйым (көлік құралдары мен аккумуляторлар бойынша),

3261 автокөлік импорттаушысы (оның ішінде 656 заңды және 2605 жеке тұлға),

75 басқа өнімдерді (тауарларды) импорттаушылар (шиналар, майлар, аккумуляторлар, антифриз және арнайы сұйықтықтар).

Өндірушілер/импорттаушылар туралы толық ақпарат 1-қосымшада берілген, онда өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері (ӨКМ) және олардың (олардың) орауыштары таралатын өнімдер (тауарлар) туралы тізім көрсетілген.

Импорттаушылармен және өндірушілермен ӨКМ төлемдерін жүзеге асыру арқылы өзара әрекеттесу типтік келісім-шарт негізінде жүзеге асырылады (2017 жылдың қорытындысы бойынша ӨКМ іске қосылғаннан бері барлығы 3344 шарт жасалды). Импорттаушылардың және өндірушілердің өнімдерінің (тауарларының) әрбір партиясы бойынша Оператор төлемге өтінімдерді қалыптастырады, өтінімдер негізінде шот-фактуралар ресімделеді, ал төлем жүргізілгеннен кейін толық төлем туралы құжаттар ресімделеді. Бұл жұмыс Автоматтандырылған ақпараттық жүйеде (бұдан әрі ААЖ) жүзеге асырылады, ААЖ-ның бірінші шығарылымы 2016 жылдың 28 қаңтарында іске қосылды.

2016 жылғы 31 желтоқсанға дейін ААЖ жүйесінде 21 502 өтініш өңделді, оның ішінде 16 156 заңды тұлғалардан және 5 346 жеке тұлғалардан. Төлеушілермен жедел жұмысты қамтамасыз ету үшін ӨКМ Операторы әр облыста аймақтық өкілдерді (барлығы 30 адам) тартты. Нәтижесінде өтініштер күнделікті өңделді. 2017 жылы Оператордың recycle.kz сайтында 3880 пайдаланушы тіркелген, оның ішінде аймақтық өкілдер де бар. Заңды және жеке тұлғалардың арақатынасында көрсеткіш 70% (заңды тұлғалар), 30% (жеке және жеке кәсіпкерлер) қатынасын көрсетеді.

Жүйеде тіркелу кезінде Пайдаланушы деректерді өңдеуге келісімін береді және өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерін орындауға қатысты негізгі нормативтік құқықтық актілерді зерделейді. Пайдаланушы туралы ақпаратты Оператор импорттаушылардың/өндірушілердің тізілімін жүргізу үшін пайдаланады.

Бірінші қадам - Өтінішті жасау. Бұл өтінімде көлік құралы немесе өнім (тауар) туралы ақпарат қосылады

Екінші қадам. Өтінішті толтырып, құжаттарды тіркегеннен кейін өтініш беруші:

а) өтінімнің дұрыстығын тексеру үшін модераторға өтінімді жіберу. Модератор қосымшадағы деректерді қоса берілген сканерленген көшірмелермен салыстыру арқылы өтінімнің дұрыстығын тексереді. Өтінім тексерілгеннен кейін модератор оны тексерілген деп белгілейді және жүйе төлем үшін шот-фактураны жасайды немесе табылған қателерді түзету үшін өтінішті кері қайтарады.

б) төлемге шот-фактура жасау; шот-фактураны жасағаннан кейін өтініш беруші оны басып шығарады және қолма-қол ақшасыз төлем жасайды.

Үшінші қадам - төлемді растау. Кәдеге жарату төлемін тексеруді автоматтандыру үшін recycle.kz жүйесі онлайн банкингпен біріктірілген. Оператордың банк шотына қаражат түскен сәттен бастап модератор хабарлама алады, содан кейін модератор төлемді өтінімге

«байланыстырады».Төлем өтінімге байланыстырылғаннан кейін модератор өтінімді мақұлдайды, модератор өтінімді мақұлдайды, өтініш беруші мақұлдаудан кейін көлік құралының VIN коды бойынша іздеу арқылы өзінің жеке кабинетінде немесе recycle.kz сайтының басты бетінде Қайта өңдеу төлемінің толық төленгенін растайтын құжатты жүктеп алуға мүмкіндігі болады.

«ӨКМ операторы» ЖШС-нің пайдаланудан шыққан көлік құралдарын (бұдан әрі – ПШКҚ) қабылдау үшін жабық жүйе түріндегі қосымшасы бар Автоматтандырылған ақпараттық жүйесінің (ААЖ) екінші нұсқасы іске қосылды.

ПШКҚ қабылдау бағыты бойынша жүйенің жұмыс істеу қағидаты келесідей: өтініш беруші «ӨКМ Операторы» ЖШС-нің ПШКҚ қабылдау пунктіне жүгінеді, қабылдау пунктінің қызметкері клиенттің және оның ПШКҚ туралы деректерін жүйеге енгізіп, құжаттардың сканерленген көшірмелері мен ПШКҚ фотосуреттерін тіркейді және анкетаны ААЖ модераторымен келісуге жібереді. Анкетаның дұрыс толтырылуын және құжаттардың дұрыстығын тексергеннен кейін модератор ПШКҚ қабылдауға және клиентпен төлем туралы шарт жасасуға келісім береді.

Бұл операциялық алгоритм Қазақстан Республикасының 17 қаласында ПШКҚ қабылдауды мүмкіндігінше жеңілдетуге мүмкіндік береді.

ӨКМ Операторының Автоматтандырылған ақпараттық жүйесі ақпараттық қауіпсіздік талаптарына сәйкестік аттестатын алды, сертификат «Мемлекеттік техникалық қызмет» шаруашылық жүргізу құқығындағы республикалық мемлекеттік кәсіпорны (ШЖҚ МКК) тарапынан берілді. Аталған аттестаттың болуы мемлекеттік емес жүйелерді мемлекеттік жүйелермен біріктіруге мүмкіндік береді.

2. Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері қолданылатын Қазақстан Республикасының аумағында ішкі тұтыну үшін айналысқа шығарылатын (әкелінетін) өнімдер (тауарлар) және олардың (оның) қаптамалары туралы мәліметтер.

2017 жылғы 1 қаңтардан бастап 31 желтоқсанға дейінгі кезеңде Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі Мемлекеттік кірістер комитетінің деректері бойынша Қазақстан Республикасының аумағына Еуразиялық экономикалық одаққа мүше болып табылмайтын елдерден өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелеріне жататын өнімдердің (тауарлардың) және олардың қаптамаларының мынадай көлемі импортталды:

Шиналар – 26 149,9 тонна,
АКБ – 6 397,4 тонна,
Майлар – 29 831,8 тонна,
Антифриздер мен сұйықтықтар – 1862,3 тонна,
электр және электронды жабдықтар – 57 140 тонна; құрамында
сынап бар шамдар мен термометрлер – 506,9 тонна;
Бастапқы ұяшықтар мен бастапқы батареялар – 927,4 тонна,
пластикалық қаптама – 42 539 тонна;
шыны қаптама – 32 446 тонна;
металл қаптама – 1 693 тонна; Қағаз және
картон қаптамалары – 10 101 тонна.

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитетінің деректері бойынша 2017 жылғы 1 қаңтардан бастап 31 желтоқсанға дейінгі кезеңде Қазақстан Республикасының аумағына Еуразиялық экономикалық одаққа мүше елдерден өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелеріне жататын өнімдердің (тауарлардың) және олардың қаптамаларының мынадай көлемі импортталды:

Шиналар – 83 805,2 кг,
АКБ – 6 886,9 тонна,

Майлар – 65 735,3 тонна,
Антифриздер мен сұйықтықтар – 34 012,6 тонна,
электр және электрондық жабдықтар – 82 590,8 тонна; құрамында
сынап бар шамдар мен термометрлер – 520,5 тонна;
Бастапқы ұяшықтар мен бастапқы батареялар – 140,2 тонна,
пластикалық қаптама – 48 830 тонна;

шыны қаптама – 137 249 тонна;
Металл қаптама – 1515 тонна; Қағаз және
картон қаптамалары – 39 005 тонна.

Барлығы 2017 жылы Қазақстан Республикасына өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелеріне жататын өнімдердің (тауарлардың) келесі көлемі және олардың қаптамалары импортталды:

Шиналар – 109 955,1 тонна,
АКБ – 13 284,3 тонна,
Майлар – 95567,1 тонна,
Мұзға қарсы заттар мен сұйықтықтар – 35 874,8 тонна,
электр және электрондық жабдықтар – 139 730,8 тонна; құрамында
сынап бар шамдар мен термометрлер – 1027,4 тонна;
Бастапқы ұяшықтар мен бастапқы батареялар – 1067,6 тонна,
Пластикалық қаптама – 91369 тонна;
шыны қаптама – 169 695 тонна;
металл қаптама – 3208 тонна; Қағаз және
картон қаптамалары – 49 106 тонна.

ЕАЭО СЭҚ ТН кодтары бойынша импорт көрсеткіштері:

СЭҚ ТН коды	**ЕАЭО-дан тыс елдерден өнімдерді (тауарларды) импорттау**	**өнімдердің (тауарлардың) импорты ЕАЭО-ға мүше мемлекеттер, тонна**	**Жалпы, тонна**
401120 - Автобустарға немесе жүк тасымалдауға арналған моторлы көлік құралдарына арналған жаңа резеңке пневматикалық шиналар мен қаптамалар.	12 344,2	50 255,2	62 599,4
401130 - Авиацияда қолдануға арналған жаңа пневматикалық резеңке шиналар мен қаптамалар	13 445,6	33 307,3	46 752,9
401140 - Мотоциклдерге арналған жаңа пневматикалық резеңке шиналар мен қаптамалар	20.2	65.6	85.8
401150 – Велосипедтерге арналған жаңа пневматикалық резеңке шиналар мен қаптамалар	4.4	74.3	78.7
401161 - “Шырша” өрнегі немесе соған ұқсас өрнектері бар ауыл шаруашылығы немесе орман шаруашылығы көлік құралдары мен машиналарына арналған жаңа, басқа пневматикалық резеңке шиналар мен қаптамалар	133.3	17.4	150.7

401162 - Құрылыста немесе өнеркәсіпте пайдаланылатын көлік құралдары мен машиналарға арналған майшабақ немесе ұқсас протектор үлгісі бар және қону диаметрі 61 см-ден аспайтын жаңа пневматикалық резеңке шиналар мен қаптамалар	0,0	4.4	4.5
401163 - Құрылыста немесе өнеркәсіпте пайдаланылатын көлік құралдары мен машиналарға арналған майшабақ немесе ұқсас протектор үлгісі бар және қону диаметрі 61 см-ден асатын жаңа пневматикалық резеңке шиналар мен қаптамалар	170,0	44.8	214.8
401169 - жаңа, басқа да, “шырша” өрнегі бар немесе оған ұқсас протектор өрнектері бар пневматикалық резеңке шиналар мен қаптамалар	24.1	28.1	52.3
401211 - Қайта өңделген немесе пайдаланылған пневматикалық резеңке шиналар; шиналар мен қаптамалар қатты немесе жартылай пневматикалық, жеңіл автомобильдерге арналған (соның ішінде жүк-жолаушылар фургондары және спорттық автомобильдер) қорғағыштар мен жиек таспалары, резеңке, қалпына келтірілген шиналар мен қаптамалар.	0,8	0	0,8
401212 - Қайта өңделген немесе бұрын пайдаланылған резеңке пневматикалық шиналар мен қаптамалар; тұтас немесе жартылай пневматикалық шиналар мен қаптамалар, резеңкеден жасалған шина протекторлары мен жиек таспалары, автобустарға немесе жүк тасымалдауға арналған моторлы көлік құралдарына арналған қайта өңделген шиналар мен қаптамалар.	7.3	8	15.3
401213 - Қалпына келтірілген немесе бұрын пайдаланылған резеңке пневматикалық шиналар мен қаптамалар; тұтас немесе жартылай пневматикалық шиналар мен қаптамалар, резеңкеден жасалған шина протекторлары мен жиек таспалары, авиацияда пайдалануға арналған қалпына келтірілген шиналар мен қаптамалар.	12 344,2	50 255,2	62 599,4
401219 - Қалпына келтірілген немесе бұрын пайдаланылған резеңке пневматикалық шиналар мен қаптамалар; тұтас немесе жартылай пневматикалық шиналар мен қаптамалар, резеңкеден жасалған шина протекторлары мен жиек таспалары, қалпына келтірілген басқа да шиналар	13 445,6	33 307,3	46 752,9

мен қаптамалар.			
401220 - Қайта өңделген немесе пайдаланылған пневматикалық резеңке шиналар; қатты немесе жартылай пневматикалық шиналар мен қаптамалар,шина қорғағыштар мен жиек таспалары, резеңке, шиналар және пневматикалық қаптамалар	20.2	65.6	85.8
850710 - Поршеньді қозғалтқыштарды іске қосуға арналған, тік бұрышты (соның ішінде шаршы) немесе басқа пішіндегі, қорғасынды электр аккумуляторлары, оларға арналған сепараторларды қоса алғанда.	3 265,0	5 010,5	8 275,5
850720 - Тік бұрышты (соның ішінде шаршы) немесе басқа пішіндегі, оларға арналған сепараторларды қоса алғанда, электр аккумуляторлары, басқа қорғасынды аккумуляторлар.	2 329,9	524,9	2 854,8
850730 - Тік бұрышты (соның ішінде шаршы) немесе басқа пішіндегі, оларға арналған сепараторларды қоса алғанда, никель-кадмийлі электр аккумуляторлары.	35,0	68.4	103.4
850740 - Тік бұрышты (соның ішінде шаршы) немесе басқа пішіндегі, оларға арналған сепараторларды қоса алғанда, никель-темірлі электр аккумуляторлары.	0,8	965,0	965,8
850750 - Тік бұрышты (соның ішінде шаршы) немесе басқа пішіндегі, оларға арналған сепараторларды қоса алғанда, никель-гидридті электр аккумуляторлары.	9.3	2,2	11.5
850760 - Тік бұрышты (соның ішінде шаршы) немесе басқа пішіндегі, оларға арналған сепараторларды қоса алғанда, литий-ионды электр аккумуляторлары.	502.2	35.3	537.5
850780 - Тік бұрышты (соның ішінде шаршы) немесе басқа пішіндегі, оларға арналған сепараторларды қоса алғанда, электр аккумуляторлары.	255.2	280.5	535.7
2710198200 - Мотор майлары, компрессорлық майлау майы, турбиналық майлау майы.	21 905,2	50 312,5	72 217,7
2710198400 - гидравликалық мақсаттағы сұйықтықтар	2 981,2	6 933,7	9 914,9
2710198600 - жеңіл майлар, вазелин майы	129.2	29.2	158.4
2710198800 - беріліс майы және редуктор майы	4 816,2	8 459,9	13 276,1

3819000000 - Гидравликалық тежегіш сұйықтықтары және битумды жыныстардан алынған мұнай немесе мұнай өнімдерінің салмағы бойынша 70%-дан азын қамтитын немесе мүлдем қамтымайтын гидравликалық берілістерге арналған дайын басқа да сұйықтықтар	497,8	2044,2	2542,0
3820000000 -Антифриздер Және мұздануға қарсы дайын сұйықтықтар	1364,5	31 968,4	33 332,9
732111; 8418; 8422110000; 8422190000; 8450; 845121000; 8451290000; 85166010 - үлкен өлшемді электрлік Және электрондық жабдық	23 448,8	52 656,3	76 105,10
841510; 844331; 844332; 844339; 845210; 8508; 8509; 851610; 8516210000; 851629; 8467; 8471; 8516500000; 8516605000; 8516609000; 8516607000; 8516608000; 8516710000; 8519; 8521; 8527; 8528; 950450 -	29 828,7	28 395,3	58 224,00
орташа өлшемді электрлік және электрондық жабдық			
847010000; 8510; 851631000; 8516400000; 851679; 8516720000; 8517110000; 8517120000; 851769; 8517180000; 8525803000; 9006400000; 9006510000; 900652000; 900653; 900659000; 900661000; 9006690000 - шағын өлшемді электрлік және электрондық жабдық	3 862,6	1539,2	5 401,80
853931; 853932; 853939; 853941; 853949 - Электрлік немесе газ разрядты қыздыру шамдары, соның ішінде бағытталған жарықтың герметикалық шамдары, сондай-ақ ультракүлгін немесе инфрақызыл шамдар; доғалық шамдар, құрамында сынабы бар	484,0	510,0	994,00
902511 - термометрлер медициналық немесе ветеринариялық, құрамында сынап бар	22.9	10.5	33.40
8506 - Бастапқы ұяшықтар және бастапқы батареялар	927.4	140.2	1067,60
3920 10; 3920 20; 3920 30; 3920 62; 3923; 3924 - пластик пакет және пластмассадан жасалған өнімдер	48 830	42 539	91 369
7010 - шыны қаптама	137 249	32 446	169 695
731021; 731029; 7612902000; 7612909001- металл	1 515	1 693	3 208
4819 - қағаз және картон қаптамалары	39 005	10 101	49 106

2017 жылдың 1 қаңтарынан 2017 жылдың 31 желтоқсанына дейінгі кезеңде Оператор ел аумағына импортталған және өндірілген көлік құралдары бойынша төлемнің толық көлемде төленгені туралы 55 596 құжатты ресімдеді.

Көлік санаты	Анықтама	Саны
M1	Жолаушыларды тасымалдау үшін пайдаланылатын және жүргізуші орнынан басқа сегізден аспайтын орыны бар көлік құралдары - жеңіл автомобильдер	39 597
M2	Жолаушыларды тасымалдауға арналған, жүргізуші орнынан басқа, сегізден астам отыратын орны бар, техникалық рұқсат етілген ең жоғары массасы 5 тоннадан аспайтын көлік құралдары	822
M3	Жүргізуші орынынан басқа сегізден астам отыруға арналған орны бар, техникалық рұқсат етілген ең жоғары массасы 5 тоннадан асатын жолаушыларды тасымалдауға арналған көлік құралдары.	1282
M1G	Жолаушыларды тасымалдауға арналған және жүргізуші орнынан басқа сегізден аспайтын орындығы бар көлік құралдары - жеңіл автомобильдер (жоғары өткізгіштігі бар).	1165
M2G	Жолаушыларды тасымалдау үшін пайдаланылатын, жүргізуші орнынан басқа сегізден астам отыратын орны бар, техникалық рұқсат етілген ең жоғары массасы 5 тоннадан аспайтын көлік құралдары (жоғары өткізгіштігі бар).	579
M3G	Жолаушыларды тасымалдауға арналған, жүргізуші орнынан басқа, сегізден астам отыратын орны бар, техникалық рұқсат етілген ең жоғары массасы 5 тоннадан асатын көлік құралдары (жоғары өткізгіштігі бар).	44
N1	Техникалық рұқсат етілген ең жоғары массасы 3,5 тоннадан аспайтын жүктерді тасымалдауға арналған көлік құралдары	4217
N2	Техникалық рұқсат етілген ең жоғары массасы 3,5 тоннадан асатын, бірақ 12 тоннадан аспайтын жүктерді тасымалдауға арналған көлік құралдары	882
N3	Техникалық рұқсат етілген ең жоғары массасы 12 тоннадан асатын жүктерді тасымалдауға арналған көлік құралдары	4715
N1G	Техникалық рұқсат етілген ең жоғары массасы 3,5 тоннадан аспайтын жүктерді тасымалдауға арналған көлік құралдары (жоғары өткізгіштігі бар).	1807
N2G	Техникалық рұқсат етілген ең жоғары массасы 3,5 тоннадан асатын, бірақ 12 тоннадан аспайтын жүктерді тасымалдауға арналған көлік құралдары (жоғары өткізгіштігі бар).	73
N3G	Техникалық рұқсат етілген ең жоғары массасы 12 тоннадан асатын жүктерді тасымалдауға арналған көлік құралдары(жоғары өткізгіштігі бар).	413
	БАРЛЫҒЫ	**55 596**

3.Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері

қолданылатын өнімнің (тауарлардың) және оның (олардың) қаптамасының тұтынушылық қасиеттерін жоғалтқаннан кейін пайда болатын қалдықтардың компоненттік құрамы:

Статистикалық есептеулерге сәйкес, көлік құралдарын кәдеге жарату және қайта өңдеу кезінде автокөліктен келесі компоненттер қайта өңделеді:

Қатты компоненттер: қара металл, түсті металл, шиналар, аккумулятор, пластмасса және полимерлер, тоқыма материалдары, шыны және т.б. Сұйықтықтар: мотор майы, басқа майлар, тежегіш сұйықтығы, салқындатқыш сұйықтық.

Төменде автокөлік санаттары бойынша көлік құралының осындай компоненттік құрамының орташа статистикалық көрсеткіштері келтірілген: M1-N1, M2-N2, M3-N3.

M1, N1 санаты (23 208 бірлік)

№	Компонент атауы	Орташа кг мәні	Барлығы, кг.
1	Қара металл	1000	41 369 000
2	Түсті металл	300	12 410 700
3	Шиналар 4 дана.	50	2 068 450
4	Батарея	20	827 380
5	Пластмассалар және полимерлер	300	12 410 700
6	Тоқыма материалдары	40	1 654 760
7	Шыны	60	2 482 140
8	Басқа	30	1 241 070
Барлығы:		1 800	74 464 200
Литрдегі сұйықтықтар			
9	Мотор майы	8	330 952
10	Басқа майлар	11	455 059
11	Тежегіш сұйықтық	3	124 107
12	Салқындатқыш	8	330 952
Барлығы:		30	1 241 070

M2, N2 санаты (1403 көлік):

№	Компонент атауы	Орташа мән	Барлығы, кг.
1	Қара металл	2 900	246 500
2	Түсті металл	500	42 500
3	Шиналар 4 дана.	90	7 650
4	Батарея	30	2 550
5	Пластмассалар және полимерлер	500	42 500
6	Тоқыма материалдары	60	5 100
7	Шыны	100	8 500

8	Басқа	100	8 500
Барлығы:		4 280	363 800
Литрдегі сұйықтықтар			
9	Мотор майы	14	19 642
10	Басқа майлар	18	25 254
11	Тежегіш сұйықтық	5	7 015
12	Салқындатқыш	13	18 239
Барлығы:		50	70 150

M3, N3 санаты (2 512 бірлік):

№	Компонент атауы	Орташа мән	Барлығы, кг.
1	Қара металл	6 500	45 500
2	Түсті металл	600	4 200
3	Шиналар 4 дана.	150	1050
4	Батарея	50	350
5	Пластмассалар және полимерлер	700	4 900
6	Тоқыма материалдары	100	700
7	Шыны	150	1050
8	Басқа	150	1050
Барлығы:		8 400	58 800
9	Мотор майы	20	140
10	Басқа майлар	25	175
11	Тежегіш сұйықтық	6	42
12	Салқындатқыш	20	140
Барлығы:		71	497

Төменде ӨКМ қолданылатын өнімнің (тауардың) басқа да түрлерінің компоненттік құрамына бағалау келтірілген.

Шиналар (импорт көлемі 109 955,1 тонна):

№	Компонент атауы	Орташа мән	Импорт көлеміне негізделген салмақ
1	Резеңке	65%	71 470,81
2	Тоқыма сымы	18%	19 791, 91
3	Металл сым	17%	18 692,36

Мұздануға қарсы заттар және мұзданудың қарсы дайын сұйықтықтар (импорт көлемі 35 874,9 тонна):

		Мазмұн қатынасы	Импорт көлеміне

№	Компонент атауы		негізделген салмақ, өндіру/тонна
1	этиленгликоль, пропиленгликоль,бір атомды спирттер	60%	21 524,94
2	тазартылған су	38,50%	13 811,84
3	басқа қоспалар	1,50%	538.12

АКБ
(импорт көлемі 13 284,31 тонна, өндіріс көлемі 31 235,34 тонна):

№	Компонент атауы	Орташа мән	Импорт көлеміне негізделген салмақ
1	Қорғасын, құрамында қорғасын бар қосылыстар	75%	33 389,74
2	Полипропилен туындылары	10%	4 451,97
3	Күкірт қышқылы	5%	2 225,98
4	Бөлгіштер	10%	4 451,97

Майлар
(импорт көлемі 95 567,12 тонна):

№	Компонент атауы	Орташа мән, %	Импорт көлеміне негізделген салмақ, тонна
1	Негізгі май	85%	81 232,05
2	Тұтқырлық модификаторы	7%	6 689,69
3	Басқа қоспалар	8%	7 645,37

Ірі габаритті электр және электронды жабдықтар (импорт көлемі – 76 105,10 тонна):

№	Компонент атауы	Орташа мән мазмұны, %	Импорт көлеміне негізделген салмақ, тонна
1	Қара металл	24	18 265,22
2	Түсті металл	26	19 787,33
3	Пластикалық ABS, HIPS және т.б.	19	14 459,97
4	Басып шығарылған схемалар	3	2 283,15

Орташа электр және электронды жабдықтар (импорт көлемі – 58 224,00 тонна):

№	Компонент атауы	Орташа мән мазмұны, %	Импорт көлеміне негізделген салмақ, тонна
1	Қара металл	6	3493,44
2	Түсті металл	19	11062,56
3	Пластикалық ABS, HIPS және т.б.	28	16302,72
4	Басып шығарылған схемалар	21	12227,04

Шағын өлшемді электр және электронды жабдықтар (импорт

көлемі – 5 401,80 тонна):

№	Компонент атауы	Орташа мән мазмұны, %	Импорт көлеміне негізделген салмақ, тонна
1	Қара металл	8	432 144
2	Түсті металл	10	540.18
3	Пластикалық ABS, HIPS және т.б.	40	2160,72
4	Басып шығарылған схемалар	3	162 054

Құрамында сынап бар шамдар мен термометрлер (импорт көлемі – 1027,40 тонна):

№	Компонент атауы	Орташа мән мазмұны, %	Импорт көлеміне негізделген салмақ, тонна
1	Шыны сындырғыш	90	924,66
2	Түсті металл	10	102.74

Бастапқы ұяшықтар және бастапқы батареялар
(импорт көлемі – 1067,60 тонна):

№	Компонент атауы	Орташа мән мазмұны, %	Импорт көлеміне негізделген салмақ, тонна
1	Қара металл	28	298 928
2	Тұздар	32	341 632
3	Графит	40	427.04

4.Пайдаланудан шыққан көлік құралдарын (бұдан әрі – ПШКҚ) жинау және кәдеге жаратуды ұйымдастыру.

ПШКҚ-ны жинауды, тасымалдауды, қайта өңдеуді, кәдеге жаратуды, залалсыздандыруды ұйымдастыру үшін Оператор ҚР Энергетика министрлігімен келісім бойынша ПШКҚ-ны кәдеге жаратуға қабылдау бағдарламасын әзірледі және ұйымдастырушылық-техникалық, ақпараттық және басқа да қажетті іс-шаралар кешенін жүргізді.

Осы бағытты іске асыру шеңберінде 21.11.2016 жылы Қазақстан Республикасының 17 қаласында (Астана, Алматы, Қарағанды, Көкшетау, Қостанай, Павлодар, Петропавл, Өскемен, Семей, Талдықорған, Тараз, Шымкент, Қызылорда, Ақтөбе, Орал, Ақтау, Атырау) ПШКҚ-ны қабылдау пункттерінің тиісті саны (М1 санаты (жеңіл автомобильдер)) ашылды.

Халықты және заңды тұлғаларды ПШКҚ-ны тапсыруға тарту үшін Оператор ПШКҚ-ның иесінің есеп шотына ПШКҚ-ның жасақталуына байланысты 48-ден 150 мың теңгеге дейін ақшалай қаражат аудару арқылы өтемақы төлейді. Ескі автомобильдерді сатып алу бойынша пилоттық бағдарламаның қолданыс кезеңінде 2017 жылы 34 222 көлік құралы қабылданды.

34 174 автомобиль бірінші санат бойынша (150 мың теңге) және 48 автокөлік екінші санат бойынша - 48 мың теңгеге бағаланды.

2017 жылы ПШКҚ-ны одан әрі кәдеге жаратуға тапсырғаны үшін ақшалай өтемақының жалпы сомасы –5 млрд 128 млн 404 мың теңгені құрады.

2017 жылғы 26 маусымда ескі автокөліктерді сатып алу бағдарламасы Қазақстан Республикасының аумағында шығарылған көлік құралын сатып алуға жеңілдік беретін жеңілдік сертификаттарымен толықтырылды. Бағдарламаның бұл саласы әртүрлі көлік санаттары үшін жеңілдік сертификаттарының 3 түрін ұсынады:

Көлік санаты	Жеңілдік сертификатының сомасы
M1	315 000
M2 N1 N2	450 000
M3 N3	650 000

2017 жылы 7239 жеңілдік сертификаттары берілді:

Көлік санаты	Номиналды құны 315 000 теңге/дана	Номиналды құны 450 000 теңге/дана	Номиналды құны 650 000 теңге/дана	жалпы
M1	7030			7030
M2		74		74
M3			7	7

N1		117		117
N2		11		11
Жалпы жиыны	**7 030**	**202**	**7**	**7 239**

2827 автокөлік сатып алу үшін 5170 жеңілдік сертификаты пайдаланылды:

Бренд	**Саны**
Chevrolet	178
Hyundai	19
IVECO	26
JAC	134
KIA	229
LADA	2092
Peugeot	76
Skoda	26
SsangYong	45
ГАЗ	2
Жалпы жиыны	2827

2017 жылы 5 170 жеңілдік сертификаты қаржыландырылды (пайдалану мерзімі біткен көлік құралын кәдеге жаратуды растайтын және экологиялық таза көлікті сатып алуға жеңілдік алу құқығын беретін құжат):

	Өндіруші	**Қолданылған сертификаттар саны**
1	«АЗИЯ АВТО» АҚ	4 563
2	«СарыарқаАвтопром» ЖШС	601
3	«СЕМАЗ» ЖШС	4
4	«Агромашхолдинг» АҚ	2
	Барлығы	**5 170**

Қайта өңдеуге берілген автомобильдердің ең танымал үлгілері: ВАЗ 2105, ВАЗ 2106, ВАЗ 2101, ГАЗ 3110, Москвич 2140 және Мазда 626. ПШКҚ жеткізуді ынталандыру бағдарламасына енгізілген «жас» көлік құралы болды.

Семейдегі 1946 жылғы «Москвич» 2014 жылы шығарылған 7 автокөлік тобын жабады. Қайта өңдеуге қабылданған көліктердің орташа жасы 25 - аралығында.

30 жыл Аймақтар бойынша қабылданған зейнетке шыққан көліктер саны:

Аймақ	**Қабылданды**
Ақтау	1 207
Ақтөбе	2 405
Алматы	3 125
Астана	1 715
Атырау	1 160
Қарағанды	2 205
Көкшетау	3 467
Қостанай	3 211
Қызылорда	1 404
Павлодар	3 100
Петропавл	2 410
Семей	1 966

Талдықорған	2 319
Тараз	2 502
Орал	1 688
Өскемен	1 989
Шымкент	5 588
БАРЛЫҒЫ	**41 461**

2017 жылдың 30 қазанынан бастап ӨКМ Операторы “Ескі автомобильдерді жинаудың мобильді қабылдау пункті” әлеуметтік жобасының екінші кезеңін іске қосты. Бұл жоба аясында стационарлық жинау пунктерімен қамтылмаған елді мекендерде Пайдаланудан Шығарылған Көлік Құралдарын (ПШКҚ) жинау ұйымдастырылды. «Мобильді қабылдау пункті» ПШКҚ қабылдауға арналған құжаттарды рәсімдеу жүзеге асырылатын Оператор өкілдері бар шағын автобус болып табылады.

2016 жылы мобильді қабылдау пункті Алматы, Оңтүстік Қазақстан және Қостанай облыстарында болды. Жаңа кезеңнің жаңалығы – жеңіл автокөліктерді екі бағдарлама бойынша қабылдау: сатып алу және жеңілдік сертификаттары.

Жылжымалы жинау пунктінің 2017 жылғы маршруты Алматы, Қарағанды және Ақмола облыстары арқылы өтті. Жеті елді мекеннің тұрғындары ескі автокөліктерін ақшалай өтемақыға, сондай-ақ отандық өндірістегі жаңа көлік құралдарын сатып алу үшін жеңілдік сертификаттарына айырбастауға мүмкіндік алды. Автокөлікті бағалау, қабылдау және құжаттарды рәсімдеу «бір терезе» қағидаты бойынша және «электрондық» кезексіз жүзеге асырылды.

ПШКҚ-ны уақытша жинау алаңынан стационарлық жинау пунктіне тасымалдауды ӨКМ Операторы өз бетінше жүргізді. 2017 жылы жылжымалы пункт тобының негізгі құрамына қазақстандық автоөндірушілердің өкілдері қосылды. Компания мамандары халықты жеңілдік сертификаттары бойынша кәдеге жарату бағдарламасының ережелері мен шарттарымен таныстырып, ұсынылатын автомобильдердің модельдік қатарын ұсынды. «Мобильді қабылдау пункті» науқаны аясында жылжымалы оператордың қарт адамдарға, мүгедектерге, соғыс ардагерлеріне үйіне баруы қарастырылған (Алматы және Оңтүстік Қазақстан облыстарының көрсетілген елді мекендерінде). Көлік құралын жеткізуді (көрсетілген елді мекендерде) халықтың әлеуметтік жағынан аз қамтылған топтары үшін Оператор науқан аясында өз бетінше жүзеге асырады.

Осы әлеуметтік жобаны жүзеге асыру нәтижесінде келесі нәтижелерге қол жеткізілді:

Күн	**Есеп айырысу**	**Халық**	**Қабылданған ПШКҚ саны, дана.**
30.10.2017 - 02.11.2017	Шахтинск (Қарағанды)	56 000	20
1.11.17 бастап 2.11.17 дейін	Теміртау (Қарағанды)	185 000	27
03.11.2017 ж	Щучинск (Көкшетау)	45 253	47
6.11.17 бастап 8.11.17 дейін	Екібастұз (Павлодар)	121 800	64
9.11.17 бастап 13.11.17 дейін	Балқаш (Қарағанды)	70 305	74
15.11.17 - 17.11	Шілік (Алматы)	26 600	45
20.11.17 бастап 22.11.17 дейін	Жаркент (Алматы)	33 350	66

Жобаны іске асыру шеңберінде 2017 жылғы 30 қазан мен 22 қараша аралығындағы жалпы
«Мобильді қабылдау пунктіне» 343 пайдаланудан шығарылған көлік жиналды, оның 328-і өтемақы бағдарламасы бойынша, 15-і жеңілдік сертификаты бағдарламасы бойынша қабылданды.

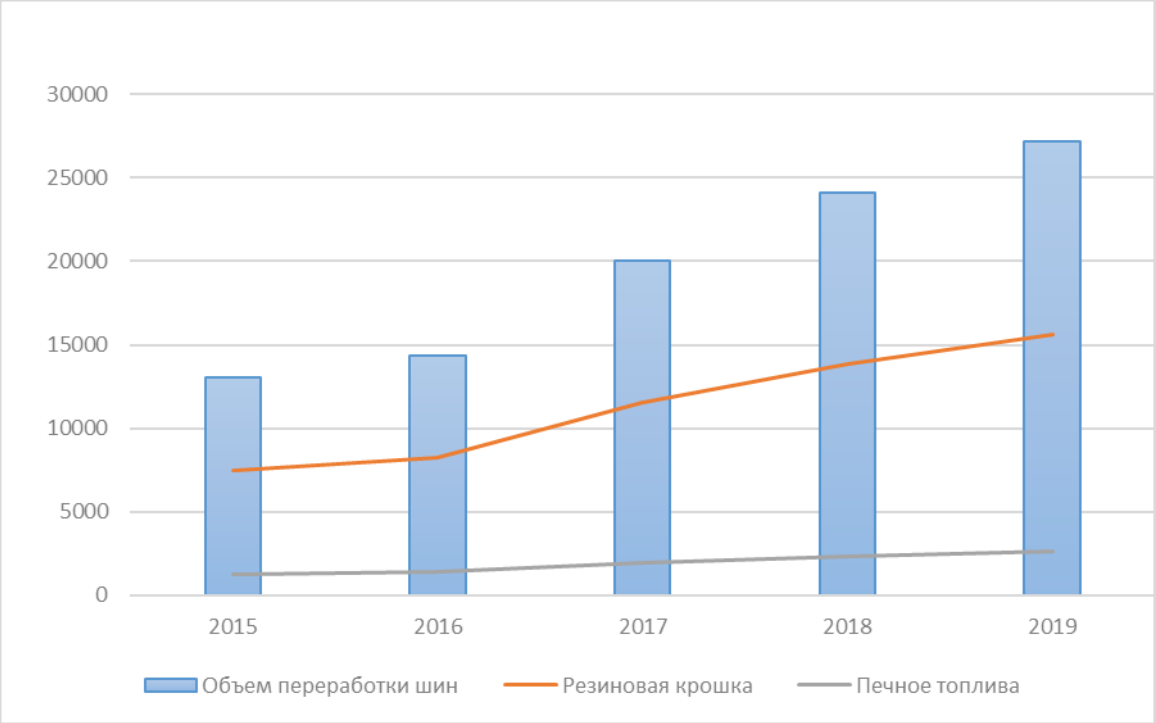
5. Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері қолданылатын өнімдердің (тауарлардың) және олардың қаптамасының тұтынушылық қасиеттерін жоғалтқаннан кейін пайда болатын қалдықтарды жинау, тасымалдау, қайта өңдеу, залалсыздандыру, пайдалану және (немесе) кәдеге жарату бойынша жүргізілген жұмыстар туралы мәліметтер

«ӨКМ Операторы» ЖШС-і мамандандырылған ұйымдармен пайдаланылған шиналарды жинауды, тасымалдауды, қайта өңдеуді, залалсыздандыруды, пайдалануды және (немесе) кәдеге жаратуды ұйымдастыру бойынша жұмыстарды орындау/қызметтерді көрсету туралы шарттар жасады. 2017 жылдың 01.01.2017 жылдан 31 желтоқсанға дейінгі кезеңде осы түрдегі жиналған, қайта өңделген, залалсыздандырылған, пайдаланылған және кәдеге жаратылған қалдықтардың көлемі 2017 жылы 20 047, 14377 тоннаны құрады:

Ұйымның атауы	**Қалдық салмағы, кг**
«Агротехмаш» ЖШС	930 000
«ДОРСТРОЙСЕРВИС» ЖШС	458 000
"БИОТОП" ЖШС	240 000
«ЭкоСервис-Арман» ЖШС	1 983 664
«Солтүстік резина қайта өңдеу» ЖШС	1 600 000
«ҚазРемШина» ЖШС	2 431 344
«ЭКОШИНА» ЖШС	3 800 000
«Экоиндустрия» ЖШС	1 012 049
«Ақсу-Т» ЖШС	200 000
"Q-Recycling" ЖШС	4 642 320
«КазТрансРеал» ЖШС	550 000
"Қоқыс" ЖШС	1 200 000
«Талан Технология» ЖШС	1 000 000
БАРЛЫҒЫ	**20 047 377**

2017 жылы пайдаланылған дөңгелектерді қайта өңдеу бойынша 4 жаңа кәсіпорын ашылды: «Q-Recycling» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі, «Ақсу-Т» ЖШС, «ПромЭкология» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі, «Талан Технолоджи» ЖШС. Сонымен қатар, 2018 жылдың басынан Алматы облысында тағы екі жаңа кәсіпорынды іске қосу жоспарлануда: «УтилШин» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі, «ЭкоТехнология» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі, олар жылына 3500 тоннадан астам ескі дөңгелектерді өңдеуге қабілетті.

Жылдар бойынша пайдаланылған шиналарды қайта өңдеуді жинау көлемдерінің динамикасы (соның ішінде жасалған келісім-шарттар бойынша 2018-2019 жылдарға арналған жоспарлы көрсеткіштер):

Қалдықтарды жинаудың қорытынды көлемі олардың пайда болу көлемінің шамамен 20%-ын құрады.

Сонымен қатар жинау және қайта өңдеу саласының дамуының оң динамикасы, қалдықтарды тарту көлемінің және қайта өңдеуге қатысатын кәсіпорындар санының артуы байқалады:

Қазақстанда пайдаланылған ірі габаритті шиналарды (бұдан әрі - ІГШ) кәдеге жарату және қайта өңдеу өзекті мәселелердің бірі болып табылады, өйткені ІГШ-ны кәдеге жарату үшін қосымша жабдықтар қажет. Қазақстанда қазіргі уақытта ІГШ-ны кәдеге жаратуға арналған арнайы жабдықтары бар 3 мамандандырылған кәсіпорын бар.

2017 жылдың қорытындысы бойынша Қазақстанда мамандандырылған ұйымдармен 387,390 тонна пайдаланылған ІГШ тасымалданды, қайта өңделді және кәдеге жаратылды.

Елде пайдаланылған автомобиль шиналарымен жұмыс істеу саласында қайта өңдеу кәсіпорындары бүгінгі күні іс жүзінде әрбір өңірде ұсынылған. Бұл өндірістер перспективалы бағыттарда жұмыс істейді – ресурстарды үнемдеу, экология, жаңа жұмыс орындарын құру. Бүгінгі күні әртүрлі мамандықтар мен біліктілік деңгейіндегі қазақстандықтар үшін 400-ге жуық жұмыс орны құрылды.

Резеңкені қайта өңдеудің бірнеше тәсілі бар. Олар екі негізгі әдіске бөлінеді: механикалық және пиролиз.

Механикалық ұсақтау өнімі – резеңке үгіндісі – Қазақстан экономикасында сұранысқа ие. Резеңке үгіндісі улы емес материалдар тобына жатады, ауа ортасында және ағынды суларда зиянды қосылыстар түзбейді. Басқа заттардың қатысуымен – экологиялық қауіпсіз. Ол жасанды футбол алаңдарын салуда қолданылады. Сондай-ақ резеңке үгіндісінен жарақаттанудан қауіпсіз резеңке жабыны (баскетбол, теннис, аула, мектеп алаңдары), плитка және т.б. жасалады.

Резеңке үгіндісіне механикалық ұсақтау Қазақстанда ғана емес, бүкіл әлемде қайта өңдеудің негізгі әдісі болып табылатынын атап өткен жөн. Бұл ретте пайдаланылған шиналармен жұмыс істеудің тиімді жүйесін қалыптастырудың проблемалық тұжырымдамалық мәселесі резеңке үгіндісі нарығының шектеулі сыйымдылығы болып табылады.

Сараптамалық бағалауларға сәйкес, Қазақстан нарығының резеңке үгіндісі бөлігіндегі сыйымдылығы оны қолдану саласына байланысты жылына 20 мың тоннадан аспайды.

Осы өнімге тұрақты сұраныс орнатылмаған кезде қарастырылып отырған қалдықтарды жинау және қайта өңдеудің тиімді жүйесін қалыптастыруға негіз жоқ.

Осы мәселені шешудің тұжырымдамалық жолы жол құрылысында резеңке үгіндісін пайдалану жүйесін жолға қою болып табылады.

Белсенді резеңке үгіндісі жол битумына қосылған кезде ериді және оған резеңкенің қасиеттерін береді, осылайша асфальттың пайдалану қасиеттерін айтарлықтай арттырады: жарыққа төзімділік, ылғалға төзімділік, серпімділік, із түзілуге төзімділік, автошинаның протектормен жақсы ілінісуі, тежеу жолының қысқаруы және т.б.

Белсенді резеңке ұнтағын өндіру шеңберінде құрғақ ұсақтау әдісі қолданылады. Қоспалар (мысалы, азот) пайдаланылмайды және бүкіл процесс қоршаған орта температурасында өтеді. Өндіріс ҚР СТ 2028-2010 «Жол жабынына арналған резеңке үгіндісімен түрлендірілген асфальтбетон» және ҚР 218-76-2008 «Жол құрылысында резеңке үгіндісін қолдану жөніндегі ұсынымдар» стандарттарына сәйкес жүргізіледі.

Көрсетілген шешімді іске асыру үшін Оператор 2017 жылдың басынан бастап «ҚазжолҒЗИ»-мен «Жол құрылысында резеңкені қолдану» ғылыми-зерттеу жұмысын іске асыруға шарт жасасты. ҒЗЖ нәтижелері бойынша 2018 жылдың қазанына қарай автомобиль жолдары комитеті бекіткен «Жол құрылысында белсенді резеңке үгіндісін қолдану жөніндегі ұсынымдар» ҚР ведомстволық нормативтік құжаты дайындалады, ол бастапқы материалдарға, белсенді резеңке үгіндісіне, резеңке-асфальтбетонға техникалық талаптарды, белсенді резеңке үгіндісін алу технологиясын, қоспаларды дайындау, төсеу және тығыздау технологиясының ерекшеліктерін, техникалық-экономикалық негіздемесін, сапа бақылауын қамтиды. Жол құрылысында резеңке үгіндісін пайдалану бағытын одан әрі іске асыру зерттеу нәтижелеріне және тиісті мемлекеттік органдар мен ұйымдардың мұндай пайдалануды қолдауына байланысты болады.

Жол құрылысында резеңке үгіндісін пайдалану жүйесін іске асыру, 1 мың тонна резеңке үгіндісі шамамен 100 км жол жабынын түрлендіруге мүмкіндік береді. Бұл ретте «Нұрлы Жол» мемлекеттік бағдарламасына сәйкес 2020 жылға дейін 7500 км-ден астам автомобиль жолдарын қайта жаңарту жоспарлануда, бұл резеңке үгіндісіне қажеттіліктің артуын білдіреді. Жол құрылысында резеңке үгіндісін пайдалану жүйесі енгізілген кезде шиналарды механикалық тәсілмен қайта өңдеу бойынша қызмет дамиды.

Автошиналарды механикалық тәсілмен қайта өңдеу кезінде әртүрлі фракциядағы резеңке үгіндісінен басқа, металл корд және тоқыма корды да алынады.

Қалдық жабындармен — металл кордтармен жағдай әлдеқайда күрделі, оларды ломға тапсыру әрқашан мүмкін бола бермейді.

Аяғына енді тұрған шина қалдықтарын қайта өңдеу жаңа мәселемен бетпе-бет келеді: алаңдарда жоғары көміртекті болат сым мен тоқыма кордының жиналуы.

2018 жылдан бастап Оператор бұл мәселені талшықты бетон өндірісінде тоқыма және металл кордын қолдану, ұңғымаларды бұрғылау және геологиялық барлау жұмыстарында ұңғымаларды тығындауға арналған қоспалар өндіру арқылы шешуді жоспарлап отыр.

Шиналарды қайта өңдеу кезінде пеш отынын алу үшін Қазақстанда пиролиз әдісі қолданылады. Пиролиз - шиналардағы органикалық қосылыстардың құрамындағы термикалық ыдырау процесі, оттегіге қол жеткізбейді.

Автошиналарды пиролиз әдісімен қайта өңдеу Еуропа елдерінде бұрыннан бері қолданылып келеді, шиналарды пиролиздеу кезінде:

• Жауапсыз резеңкелерді, тасымалдаушы ленталарды, техникалық пластиналарды және тағы басқаларын өндіруде толтырғыш ретінде пайдаланылатын техникалық көміртегі түзіледі. Ол сондай-ақ бояу өндіруге арналған пигмент болып табылады. Сапасы төмен техникалық көміртегі құрылыста кеңінен қолданылады (одан тротуар плиткасы, бетон бұйымдары мен кірпіш жасалады);

- Металлургия өнеркәсібінің қажеттіліктері үшін пайдаланылатын престелген металл корд. Оны металл сынығы ретінде де, сондай-ақ тоқылған сым ретінде де (оны қосымша күйдіру шартымен) сатуға болады;

• Құрамы бойынша дерлік табиғи мұнаймен бірдей синтетикалық мұнай. Оны тазалау шартымен ол көптеген мұнай өнімдерін алмастыра алады.

ӨКМ іске асыру шеңберіндегі бірінші кезектегі іс-шара - тозған шиналарды жинаумен елді мекендерді қамтуды қамтамасыз ету, жиналатын көлемдерді қайта өңдеуші кәсіпорындарға жеткізу.

Майларға ӨКМ қағидатын енгізу пайдаланылған майларды қайта өңдеу секторының дамуын ынталандырды. Қазақстандағы пайдаланылған майларды жинау және қайта өңдеу кәсіпорындары туралы жалпы мәліметтер:

№	Ұйымның атауы	кәсіпорынның орналасқан жері	жою әдісі	мәлімделген жобалық қуаттылық, тонна жылына
1	«Экотерра»ЖШС	Ақтау қаласы	пиролиз	1 752
2	«Эко-ҚызметАрман» ЖШС	Талдықорған қаласы	пиролиз	10 000
3	«ТРЕК» ЖШС	Теміртау қаласы	тазарту және майлау материалдарын дайындау	7000
5	«Promootkhod» ЖШС	Қарағанды қаласы	жану	10 000
6	«Вест Дала» ЖШС	Атырау қаласы	жану	10 000
7	«KazRecycleService» ЖШС	Астана қаласы	пиролиз	21 000
8	«Қайта өңдеу компаниясы» ЖШС	Қарағанды қаласы	пиролиз	21 000
Барлығы:				80 752
оның ішінде күйдірмей:				60 752

Өңдеу кәсіпорындарының орналасу картасы:

Пайдаланылған майларды қайта өңдеу (кәдеге жарату) бойынша жаңа кәсіпорындар құрудың нәтижесінде 100-ден астам жұмыс орны пайда болды. Майлау материалдары мен сұйық отын түріндегі өндірілетін өнім ішкі нарықтың қажеттіліктерінің бір бөлігін жабуға мүмкіндік береді, бұл импортты алмастыру қағидатын іске асыруға әкеледі. Сонымен қатар, «Трэк» ЖШС шығарылған майлау материалдарының (солидол, литол және т.б. майлау материалдары) бір бөлігін Ресей Федерациясына экспорттайды.

Тұтастай алғанда пайдаланылған майларды кәдеге жарату бойынша қолда бар қуаттардың айтарлықтай толық жүктелмегені байқалатынын атап өткен жөн. Сондықтан майлар бөлігіндегі ӨКМ іске асыру қазіргі уақытта перспективаға бағытталған: ұзақ мерзімді ынтымақтастықтың негіздерін құру және оларды қаржыландырудың тұрақты тетігін бекіту мақсатында кәдеге жаратушы кәсіпорындармен ұзақ мерзімді келісімшарттар жасасу мәселесі пысықталуда.

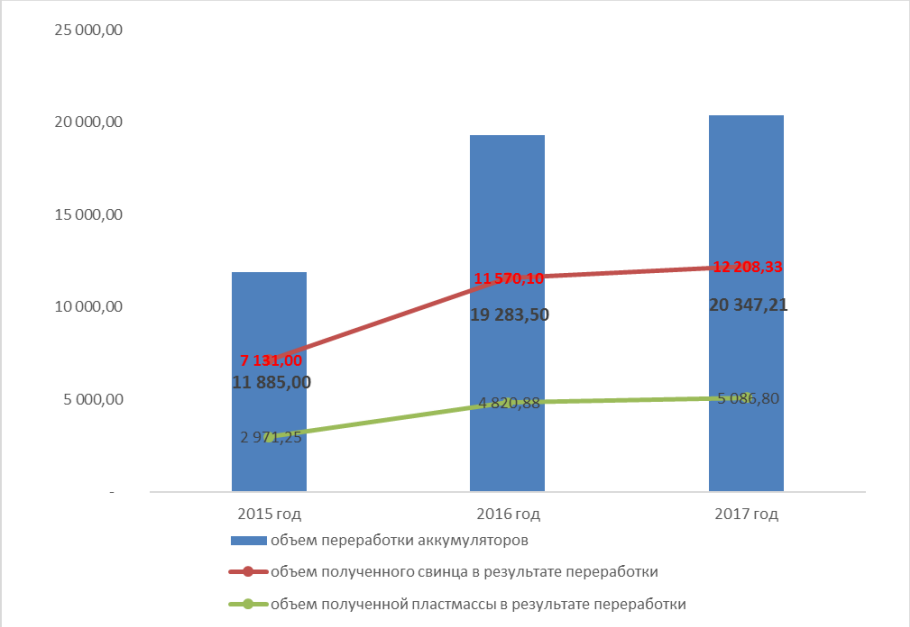
Жергілікті атқарушы органдардың, пайдаланылған майларды кәдеге жарататын кәсіпорындардың, ӨКМ Операторының бірлескен бастамасы пайдаланылған майларды жинаудың бірыңғай жүйесін құру мақсатында қалалар, облыстар аумағында пайдаланылған майларды жинау бойынша пилоттық жобаны іске асыру бөлігінде жүзеге асырылуда. Осы бастама шеңберінде тиісті өтініштер жіберілді, бірнеше облыспен келіссөздер жүргізілуде, уәкілетті органдармен кездесулер тағайындалды. Пайдаланылған майлардың пайда болу орындары туралы мәліметтерді алғаннан кейін осы объектілерді зерттеу және жинауға арналған сыйымдылықтарды орналастыру қажеттілігін анықтау бойынша жұмыс жүргізілетін болады. Сондай-ақ, пайда болу орындарына байланысты пайдаланылған майларды пайда болу орындарынан қайта өңдеу (кәдеге жарату) орындарына тасымалдау мәселесі бойынша көлік-логистикалық жүйе пысықталатын болады.

Қазіргі уақытта Қазақстанда заңнама нормаларын сақтай отырып және әлемдік тәжірибеге сәйкес келетін ең үздік қолжетімді технологияларды пайдалана отырып, пайдаланылған АҚБ-ны қайта өңдеу бойынша 1 кәсіпорын жұмыс істейді – «Кайнар-АКБ» ЖШС (Талдықорған қ.), оның жобалық қайта өңдеу қуаты жылына 43 мың тоннаға жуық пайдаланылған АҚБ-ны құрайды, бұл тіпті осы қалдықтардың есептік пайда болу көлемінен асады.

Пайдаланылған АҚБ жаңа аккумуляторларды өндіруде пайдаланылатын қорғасын мен полипропиленді, сондай-ақ тиісті жабдықта залалсыздандырылатын (бейтараптандыру арқылы) электролитті шығара отырып қайта өңделеді.

Пайдаланылған АҚБ-ны жинау және кәдеге жарату саласын ынталандыру мақсатында ҚР Экологиялық кодексімен, Стратегиясымен және Оператордың Инвестициялық саясатымен пайдаланылған АҚБ-ны жинауды, тасымалдауды, қайта өңдеуді, пайдалануды және (немесе) кәдеге жаратуды ұйымдастыруға ақша қаражатын бөлу қарастырылған.

Тұтастай алғанда, оның ішінде Оператор жүзеге асыратын төлемдердің есебінен АҚБ-ны қайта өңдеу көлемінің өсуі байқалады. Қайталама шикізатты ала отырып қайта өңдеу көлемінің динамикасы:

Пайдаланылған аккумуляторларды кәдеге жарату нәтижесінде қоршаған ортаның ластануын төмендетуде оң көрсеткіштерге қол жеткізілді: атмосфераға 70 тонна көлемінде шығарындылардың алдын алынды; 20 000 м³ жер асты суларының ластануының алдын алды; 203,47 м² жерді айналымнан алуға рұқсат етілмеді.

Кәсіпорында 800-ге жуық адам тұрақты және 700-ге жуық адам келісімшарт негізінде жұмыс істейді. Жалпы, кәсіпорын облыс бойынша 1500 жұмыс орнын қамтамасыз етеді.

Пайдаланылған аккумуляторларды өңдеудің жобалық қуаты жеткілікті, бірақ республиканың оңтүстік-шығыс бөлігінде (Талдықорғанда) шоғырланған, сондықтан пайдаланылған аккумуляторларды жинауды және оларды республиканың солтүстігі мен батысынан тасымалдауды қамтамасыз ету өзекті проблемалық мәселе болып табылады.

Ресей Федерациясымен Кеден одағының пайда болуына (шекаралардың ашылуы) байланысты шекаралас аймақтарда пайдаланылған аккумуляторлар Ресейдегі сынықтарды сатып алушыларға сатылады. Бірқатар аймақтардан «Қайнар-АКБ» жауапкершілігі шектеулі серіктестігіне жеткізілген пайдаланылған аккумуляторлар көлемінің төмендеуі осы тұжырымдарды растайды:

Аймақ	**жылдар бойынша массасы, тонна**		
	2014	**2015**	**2016**
Ақтау	400	119	0
Ақтөбе	159	0	0
Атырау	134	145	12
Орал	122	19	26
Петропавл	179	128	18
Павлодар	439	47	0

Ресей Федерациясында пайдаланылған батареяларды қабылдау құрғақ күйде (электролитсіз) жүзеге асырылады. Сондықтан сынықтарды жинағыштар электролиттерді табиғи ортаға ағызып, оған айтарлықтай зиян келтіреді.

Пайдаланылған батареялармен жұмыс істеуді жақсарту және оңтайландыру шараларының бірі осы процестерге стандарттар мен талаптарды әзірлеу болып табылады. Оператор «Қайнар-АКБ» ЖШС-мен бірлесіп «Ресурстарды үнемдеу. Сынықтар мен қалдық батареяларды өңдеу» стандартын әзірлеуге қатысты. Стандарт жобасында пайдаланылған аккумуляторларды жинау, сақтау, тасымалдау, өңдеу (кәдеге жарату) талаптары, сондай-ақ

мамандандырылған кәсіпорындардың пайдаланылған батареяларды қабылдау ережелері қарастырылған.

ӨКМ құрал ретінде отандық өндірушінің аккумуляторлар өндірісі көлеміне оң әсер ететінін атап өткен жөн. 2017 жылы «Кайнар-АКБ» ЖШС өндіріс көлемі өсіп, 55 500 тоннадан асты. Оның ішінде 25 000 тоннаға жуығы ішкі нарықтың қажеттіліктерін жабуға кетеді, қалған бөлігі экспортқа жіберіледі.

2017 жылы «ӨКМ Операторы» ЖШС Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексіне сәйкес пайдаланылған антифриздер мен арнайы сұйықтықтарды жинауды, тасымалдауды, қайта өңдеуді, залалсыздандыруды, пайдалануды және (немесе) кәдеге жаратуды ұйымдастыру бойынша жұмыстарды орындауға/қызметтер көрсетуге «Әлем Тынысы» ЖШС-мен және «Бағашар Мекен» ЖШС-мен шарттар жасасты.

2017 жылдың қорытындысы бойынша аталған мамандандырылған ұйымдармен көрсетілген қалдықтардың 2 300 тоннасы кәдеге жаратылды:

Ұйымдастыру	**Саны, кг**
«Әлем тынысы» ЖШС	1 250 000
«Бағашар мекен» ЖШС	1 050 000
БАРЛЫҒЫ	**2 300 000**

«Әлем Тынысы» ЖШС-нің қайта өңдеу бойынша жаңадан ашылған инновациялық кәсіпорын болып табылатынын атап өткен жөн, онда қайта өңдеу технологиялары бойынша қазақстандық әзірлемелер де қолданылады. Тиісінше, пайдаланылған антифриздер мен арнайы сұйықтықтарды қайта өңдеу саласында өсу үшін айтарлықтай перспективалар пайда болды.

Қазақстан Республикасында қатты тұрмыстық қалдықтардың (ҚТҚ) түзілу және жиналу мәселелері елдегі өткір экологиялық мәселелердің бірі болып табылады. ҚТҚ-ның қоршаған ортаға әсері және олардың түзілу көлемі олармен жұмыс істеу мәселелерін шешу бойынша тәсілдер мен іс-шараларды әзірлеуді талап етеді.

Президент бекіткен Қазақстан Республикасының «жасыл экономикаға» көшуі жөніндегі тұжырымдамаға сәйкес ҚТҚ-мен жұмыс істеу мәселелерін шешу басым міндеттердің бірі болып табылады, ҚТҚ-мен жұмыс істеудің тиімді жүйесін қалыптастыру шеңберіндегі негізгі бағыттар мен бірқатар нысаналы көрсеткіштер анықталған.

Атап айтқанда, «жасыл экономиканың» нысаналы индикаторларының бірі халықты ҚТҚ-ны шығарумен 100%-ға дейін, қоқысты санитарлық сақтаумен 95%-ға дейін қамту және қайта өңделген қалдықтардың үлесін 2030 жылға дейін 40%-ға дейін арттыру болып табылады.

Оператордың есептеулері бойынша республикада ҚТҚ-ның 2017 жылғы түзілу көлемі жылына шамамен 5,75 млн тоннаны құрады.

Осылайша, ҚТҚ-ның түзілуі жаппай сипат алды және жақын жылдары азық-түлік және азық-түлік емес тауарлардың номенклатурасының, оларға арналған қаптамалардың ассортименті мен түрлерінің артуы, халықтың өмір сүру деңгейінің өсуі есебінен түзілу көлемінің ұлғаюын күтуге болады.

Мемлекет алдына қойылған ҚТҚ-ны қайта өңдеуге қатысты мақсатты орындау үшін оларды қайта өңдеудің ең тиімді әдістерін анықтау қажет. ҚТҚ-мен жұмыс істеу бағыттарын айқындау және оларды кейіннен қайта өңдеу үшін бөлек жинаудың дамыған жүйесін қалыптастыру үшін олардың морфологиялық құрамын білу қажет, ол маусымдық өзгерістерге де ұшырайды.

Республикада ҚТҚ-ның морфологиялық құрамын анықтауға әртүрлі тәсілдер қолданылды және осы бағалаулар нәтижелерінің орташа көрсеткіштері келесідей:

№	Құрамдас бөліктер	Қатты қалдықтардағы үлесі, %	Бөлшектердің массасы, т
1	Тамақ қалдықтары	31.1	1 788 250
2	Қағаз және картон	25.2	1 449 000
3	Полимер (пластик)	11.2	644 000
4	Шыны	6.1	350 750
5	Металдар	3.4	195 500
6	Басқалар	23	1 322 500
7	**Барлығы**	100	5 750 000

Осылайша, қайта өңдеуге әлеуетті түрде жарамды қайталама шикізаттың фракциялары орта есеппен ҚТҚ құрамының 46%-ын құрайды.

Бұл ретте ҚТҚ-ны бөлек жинаудың төмен деңгейі ҚТҚ-дан алынатын әлеуетті қайталама шикізаттың елеулі бөлігін алу мүмкін еместігі, жоғары ластануы, төмен сапасы себебінен одан әрі қайта өңдеуге жарамсыз етеді. Нәтижесінде бөлек жинаудың қазіргі деңгейінде ҚТҚ компоненттерін қайта өңдеуді ұйымдастыру әлеуеті (энергетикалық пайдаланусыз және органикалық фракцияны компосттаусыз) 46%-дан айтарлықтай төмен.

Бұл ретте қайта өңдеуге жарамды «пайдалы» фракцияның құрамында қаптама қалдықтары негізгі үлесті құрайды: шыны, пластмасса, қағаз, картон және металл шамамен 16%.

Қаптама қалдықтарының әртүрлі түрлері бүкіл әлемде әртүрлі өнім түрлерін өндіруде қолданылатын сұранысқа ие қайталама шикізат болып табылады.

Қаптама қалдықтарының ең көп бөлігі ретінде қаптама қалдықтарын жинау мәселелерін шешуге және қайта өңдеуді қамтамасыз етуге өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері қағидаты арналған.

Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексіне сәйкес Оператордың қаптама қалдықтары бөлігіндегі саланы субсидиялаудың негізгі іс-шаралары мен бағыттары:

1) ҚТҚ құрамынан алынатын қаптама қалдықтарын бөлек жинау және қайта өңдеу бойынша шығыстарды өтеу;

2) қалдықтарды қайталама шикізат ретінде жинаудың және пайдаланудың жаңа технологияларын енгізу, ҚТҚ-ны сұрыптау және (немесе) пайдалану бойынша зауыттар (өндірістер) салу, ҚТҚ-ны жинауды, сұрыптауды және (немесе) пайдалануды жүзеге асыратын ұйымдардың материалдық-техникалық базасын жетілдіру;

3) ҚТҚ-ны шығаруды жүзеге асыратын көлік құралдарының қозғалысын спутниктік навигациялық жүйелердің деректері бойынша қадағалаудың ақпараттық жүйесін ұйымдастыру және жүргізу;

4) жинау және қайта өңдеу жүйесін, қалдықтарды басқару саласындағы жарнамалық қызметті, білім беру, маркетингтік зерттеулерді қаржыландыруды ақпараттық қамтамасыз ету.

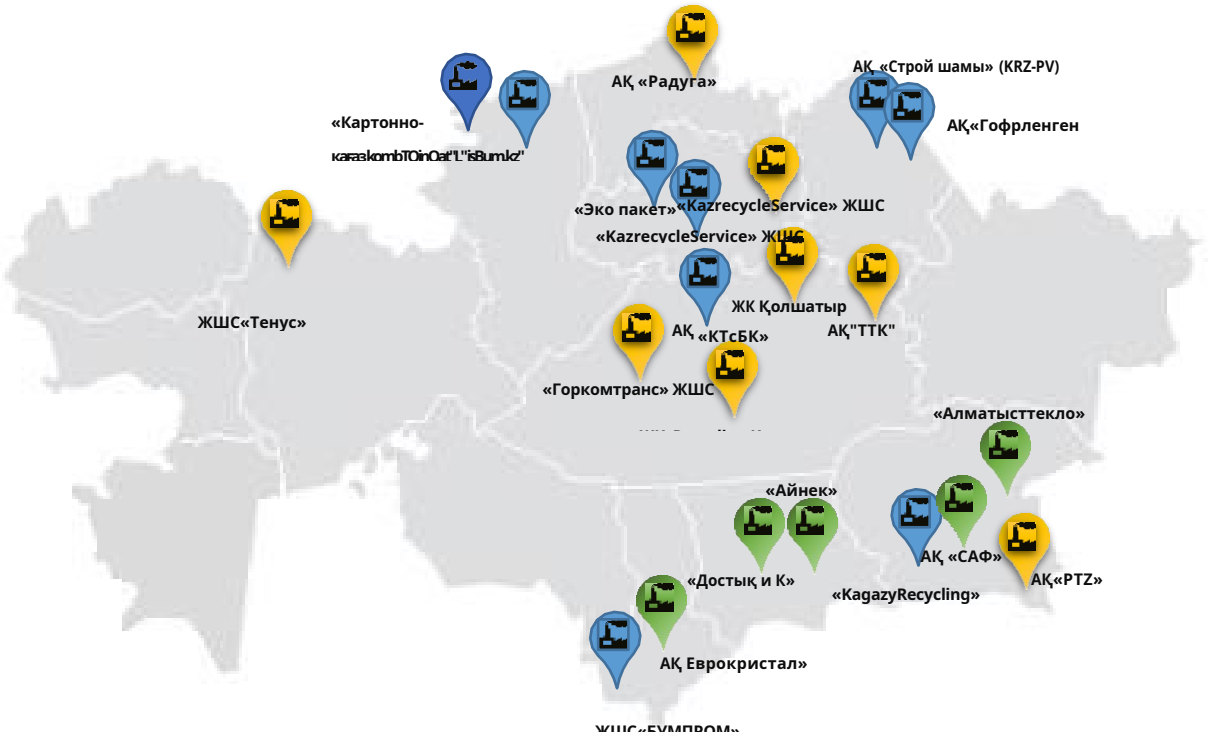
Өндірушілер мен импорттаушылардан кәдеге жарату төлемі алынбағанына қарамастан, Оператор тұтынушылық қасиеттерін жоғалтқан қаптама қалдықтарын жинау, тасымалдау, қайта өңдеу және кәдеге жарату процесін ұйымдастырды.

2017 жылдың қорытындысы бойынша жасалған шарттарды ескере отырып, кәсіпорындар 5 634 тонна шыны қаптама қалдықтарын, 45 025 тонна қағаз және картон қаптамасын, 6 066 тонна пластмасса қаптама қалдықтарын және 14 448 000””:: дана көп айналымды шыны қаптаманы жинады, сұрыптады, тасымалдады, қайта өңдеді және кәдеге жаратты.

Оператор қаражатының шығысы тендерлік негізде 2 кезеңде жүзеге асырылатынын атап өткен жөн. 1-кезең – тендер қаптама қалдықтарын пайдалануды және кәдеге жаратуды жүзеге

асыратын ұйымдар арасында өткізіледі, қорытынды шығарылғаннан кейін қаптама қалдықтарын жинауға және тасымалдауға тендер жарияланады. Қабылданатын қаптама қалдықтарының көлемі, сондай-ақ сипаттамалары жеңімпаз деп танылған ұйымдар көрсеткен қуаттардың нәтижелері бойынша 1-кезең шеңберінде өткізілетін тендер қорытындылары бойынша негізделеді.

Төменде Қазақстан Республикасының картасында қаптама қалдықтарын қайта өңдеу кәсіпорындарының орналасқан жері берілген (жасыл түс шыны қаптаманы қайта өңдеу кәсіпорындарын, сары түс полимерлі қаптаманы, көк түс қағаз бен картон қаптамасын білдіреді:

Осы өндірістерде әртүрлі мамандықтар мен біліктілік деңгейіндегі қазақстандықтар үшін 4 мыңға дейін жұмыс орны құрылды.

Қалдықтарды қайта өңдеудің нәтижесінде қайталама шикізат тартылып қана қоймай, қоршаған ортаға теріс әсері де қысқарады: осылайша, көмілетін ҚТҚ көлемін 1 тоннаға азайту полигондардан биогаз шығарындыларын шамамен 13 кг-ға қысқартуға мүмкіндік береді, бұл парниктік әсерді құруда негізгі рөл атқаратын 150 кг көмірқышқыл газына (CO2) тең. Сондай-ақ, 1 тонна ҚТҚ-ны көмуге жол бермеу жылына шамамен 105 кг сүзгінің пайда болуына кедергі келтіреді, оның жер асты сулары мен топыраққа түсуі олардың кальций, магний, темір, натрий тұздарымен, карбонаттармен, сульфаттармен, хлоридтермен, ауыр металдармен (қорғасын, кадмий) және т.б. ластануына әкеледі.

Осылайша, 2017 жылға жиынтығында 737 425 кг биогаз шығарындыларын қысқартуға мүмкіндік берді, бұл 8 480 387 көмірқышқыл газына (CO2) тең және полигондарда пайда болатын 5 965 125 кг сүзгінің пайда болуына жол бермеді.

ӨКМ Операторының қызметі қолда бар кәсіпорындардың қайта өңдеу көлемін ұлғайтып қана қоймай, жаңа қуаттардың пайда болуын, осы саланы дамытуды ынталандырады.

Сондай-ақ 2017 жылы көп айналымды шыны бөтелкені жинау бойынша пилоттық жоба іске асырылды:

республика аумағындағы шыныдағы өнім өндірісі мен импортының көлемі әртүрлі бағалаулар бойынша 900-1100 млн бөтелкені құрайды, бұл шыны массасына шаққанда 340 мың тоннаға дейін жетеді.

Бұл көлемнің бір бөлігі шыны бұйымдарын өндіруде қайталама шикізат ретінде қайта өңделеді - шамамен 20 мың тонна. Бұл ретте шыны зауыттарының технологиялық мүмкіндіктері шамамен 50 -80 мың тоннаны қайта өңдеуге мүмкіндік береді.

Шыны ыдыстың бір бөлігі қайтадан пайдаланылады. Бұл ретте шыны ыдыстарды тұтынушы зауыттардың және жинаушы компаниялардың деректері негізінде жасалған алдын ала бағалаулар бойынша айналымдағы

қайталама пайдалануға жататын шыны ыдыстардың көлемі орта есеппен салада өте төмен көрсеткіштерге ие.

Бұл ретте бөтелкелерді қайтадан пайдалану анағұрлым қолайлы, өйткені материалдарды қандай да бір елеулі қайта жасаусыз қайталама/қайтадан пайдалану а) қалдықтардың пайда болуына жол бермейді және азайтады, б) қалдықтарды шикізат ретінде пайдаланумен салыстырғанда ресурстарды (энергия, су және т.б.) әлдеқайда аз пайдалануды талап етеді, бұл тұтастай алғанда қоршаған ортаға түсетін жүктемені айтарлықтай төмендетеді. Сонымен қатар, шыны зауыттарымен шыны сынығын шикізат ретінде пайдалану бойынша технологиялық шектеулер бар, бұл шыны ыдыстарды қайта пайдалануды анағұрлым перспективалы етеді.

Қайталама шыны ыдыстарды жинау және пайдалану нарығының дамымауының негізгі проблемасы халықтан қайталама шыны ыдыстарды сатып алудың төмен бағасы болып табылады, бұл өз кезегінде шыны ыдыстарды түпкілікті тұтынушыларға – шыны ыдыстардағы өнімдерді өндірушілерге жеткізудің жоғары құнымен анықталады, ең алдымен біздің еліміздің географиялық көлеміне және үлкен қашықтыққа байланысты. Бұл ретте түпкілікті тұтынушыларға сату бағасы шектеулі және ол Қазақстанда өндірілген немесе сырттан әкелінген жаңа бөтелкенің бағасынан жоғары болуы мүмкін емес – әйтпесе қайта өңделген бөтелкенің бағасы бәсекеге қабілетсіз болады.

Осылайша, қайталама шыны ыдыстарды жинау мен жеткізуді ұйымдастыруға және бәсекеге қабілетті бағаны ұстап тұруға кететін шығынның жоғары болуына байланысты халықтан бір данасын 5-10 теңгеден ғана сатып алу мүмкін болғаны анық.

Пилоттық жобаның мәні Оператор есебінен халықтан қайталама шыны ыдыстарды сатып алу бағасын 20 млн шыны бөтелкеден бір дана үшін 7 теңгеден екі есеге арттыру болды.

Жоба негізінен «пилоттық» сипатқа ие болды және қаржы, көлемдер мен мерзімдер тұрғысынан шектеулі болды. Дегенмен, 2017 жылдың екінші жартыжылдығында 13 400 000 шыны бөтелкелерді жинау және тасымалдау бойынша келісім-шарттар жасалды, Қазақстанның төрт қаласында (Алматы, Талдықорған, Қостанай, Қарағанды) 20 қабылдау пункті жұмыс істейді.

Осы жобаны іске асыру мыналарға мүмкіндік берді:

1. экологиялық әсер: шыны бөтелкені қайтадан/қайталама пайдалануды айтарлықтай дамыту және кеңейту полигондар мен қоқыс алаңдарына түсетін шыны қалдықтары көлемінің айтарлықтай төмендеуіне байланысты (шыны сынығының ыдырау мерзімі 1000 жылдан асатынын және бастапқы шыны бөтелкені өндіру кезінде пайдаланылатын ресурстарды ескере отырып) қоршаған ортаға түсетін жүктемені төмендетуге мүмкіндік берді;
2. әлеуметтік-экономикалық әсер: халықтың әртүрлі топтары табыс көздерінің тағы бірін алды;

қоғамдық-беделдік әсер: 2018 жылдан бастап ӨКМ төлемдерін қаптама ыдысын импорттаушылар мен өндірушілердің енгізуінен туындайтын кері әсерді айтарлықтай тегістейді, бұл жаппай сұранысқа ие тауарлардың бағасының сөзсіз өсуіне әкеледі. Халыққа шыны бөтелкені өткізу және ол үшін ақша қаражатын алу мүмкіндігі ұсынылады, сондай-ақ

ӨКМ Операторы жинаған қаражат экологиялық мәселелерді шешу арқылы, оның ішінде тікелей ақшалай түрде халыққа «қайтарылады».

Электрлік және электрондық жабдықтардың (бұдан әрі - ЭЭЖ) пайда болатын қалдықтары пайда болатын ҚТҚ жалпы көлемінің шамамен 1,9%-ын құрайды.

Электрлік және электрондық жабдықтардың тауарларына (өнімдеріне) ӨКМ қағидаттарын тарату 2017 жылдың 23 қаңтарынан бастап күшіне енді. Жаңартылған және өзектендірілген тізбе Министрдің бұйрығымен бекітілді Қазақстан Республикасының энергетикасы 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 555. Оған мыналар кірді: бірінші элементтер мен бірінші батареялар, электрлік немесе газ разрядты қыздыру шамдары, соның ішінде герметикалық шамдар бағытталған жарық, сондай-ақ ультракүлгін немесе инфрақызыл шамдар; доғалық шамдар, құрамында сынап бар; медициналық немесе ветеринариялық сынап бар термометрлер; ірі габаритті электрлік және электрондық жабдық; орташа габаритті электрлік және электрондық жабдық; ұсақ габаритті электрлік және электрондық жабдық.

ЭЭЖ жалпы көлемі жылына 135,8 мың тоннаны құрайды. 2016 жылы қайта өңделген ЭЭЖ қалдықтарының көлемі 1,485 мың тоннаны құрады. Бұл ретте қайта өңделетін ЭЭЖ қалдықтарының негізгі көлемі заңды тұлғалардың қызметінен түзіледі.

Осы мақсаттар үшін Оператор тамыз айының ортасында электрлік және электрондық жабдықтар қалдықтарын қайта өңдеу және кәдеге жарату бойынша тендер ұйымдастырды. Жүргізілген жұмыстардың қорытындысы бойынша 2017 жылы ЭЭЖ қалдықтарының қайта өңделген көлемі 2 461,4 тоннаны құрады (оның ішінде 885, тонна ірі габаритті техника қалдықтары, 1 357 тонна - орташа габаритті және 219 тонна - ұсақ габаритті), жасалған шарттардың сомасы 163, 505 млн теңгені құрады. Шарттық міндеттемелер шеңберінде қайта өңдеуші ұйымдар ел халқынан осы түрдегі қалдықтарды жинауды, тасымалдауды және қайта өңдеуді жүзеге асыратын болады.

Компанияның атауы	**ЭЭЖ жалпы көлемі, кг**
«Техникалық жою» ЖШС	451 000
«Вторсырые» ЖШС	375 000 000

«Promothod Kazakhstan» ЖШС	649 999 996
«NPF Azia group» ЖШС	1 367 604 608
«ПромТехноРесурсКЗ» ЖШС	68 287 000
БАРЛЫҒЫ:	**2 461 342 604**

Тиісті экологиялық стандарттар мен ережелер сақталса, бір тонна ЭЭЖ-дан келесі зиянды заттардың қоршаған ортаға түсуіне жол берілмейді:

Тиісті экологиялық нормалар мен қағидаларды сақтаған жағдайда бір тонна ЭЭЖ-дан қоршаған ортаға келесі зиянды заттардың түсуіне жол берілмейді:

1 тонна ЭЭЖ баспа тақталарын қайта өңдеу кезінде 286 г бромдалған отқа төзімділер (BFRs), 26 г тетрабромбисфенол-А (ТББФА), 800 г түсуінің алды алынады.

полибромдалған дифенил эфирлері (ПБДЭ), 20 г бериллий, 76 г сынап, 13 г кадмий және 9 г галлий арсениді (GaAs); электронды-сәулелік түтікшелері бар (ЭСТ) қайта өңделетін ескі теледидарларда 1 тоннаға 2-3 кг қорғасын, 2,4 кг қорғасын оксиді (PbO), сондай-ақ шамамен 4 кг барийдің әртүрлі қосылыстары келеді; әртүрлі пластмасса мен полимерлерді қайта өңдеу кезінде тыныс алу жолдарының шырышты қабығын, миды, тұтастай алғанда орталық жүйке жүйесін, бауырды, бүйректі зақымдауы мүмкін поливинилхлоридтің (ПВХ) және политетрафторэтиленнің (ПТФЭ) қоршаған ортаға түсуіне жол берілмейді, сондай-ақ баланың дамуына зиянды әсер етеді; тоңазытқыштар мен тоңазытқыш құрылғыларды қайта өңдеу қоршаған ортада жиналуға және зиянды қасиеттерін ұзақ сақтауға қабілетті хлорфторкөміртектердің, гидрохлорфторкөміртектердің, фторкөміртектердің қоршаған ортаға түсуіне жол бермейді, сондай-ақ 1 тонна тоңазытқыш құрылғыларда атмосфераның жоғарғы қабаттарының озон қабатына зиян келтіруі мүмкін шамамен 8,8 кг фреон және ұқсас қосылыстар бар.

Экологиялықтан басқа экономикалық (әлеуметтік) әсерге де қол жеткізілді. Кәсіпорындарда барлығы шамамен 120 қызметкер жұмыспен қамтылған, бұл алдыңғы кезеңдерге қарағанда 25% көп. Тиісінше, бюджетке түсетін қаражат көлемі артуда.

Оператор 2016-2017 жылдары Қазақстан Республикасында сынап бар шамдар мен химиялық ток көздерін жинауға арналған контейнерлерді дайындау және елді мекендерге орналастыру бойынша екі пилоттық жобаны іске асырды. Астана қаласы үшін барлығы 370 контейнер және республиканың 10 өңіріне 1 951 контейнер дайындалып пайдалануға берілді:

№	Аймақ	Контейнерлердің саны
1	Ақтөбе облысы	133
2	Алматы облысы	190
3	Павлодар облысы	200
4	Жамбыл облысы	106
5	Атырау облысы	40
6	Қызылорда облысы	850
7	Батыс Қазақстан облысы	54
8	Ақмола облысы	154
9	Солтүстік Қазақстан облысы	79
10	Қостанай облысы	145
11	Астана қаласы	370
БАРЛЫҒЫ		**2 321**

2017 жыл 12 айы бойы Астана қаласы бойынша мамандандырылған контейнерлердің көмегімен 3 182 262 сынап бар шам және шамамен 789 килограмм батарея жиналды. Мысалы, 2016 жылы 614 683 сынап бар шам және шамамен 300 килограмм батарея жиналып, залалсыздандырылды.

Контейнерлерге қызмет көрсету тәжірибесіне сүйене отырып, көрсетілген контейнерлер саны (2 321) бір айда шамамен 325 мың сынап бар шам мен 11,6 мың термометрді, сондай-ақ 464 данаға дейін батареяларды жинауға мүмкіндік береді (бір контейнерге – 80 дана 1200 мм сызықтық шам, 140 дана 600 мм сызықтық шам, 350 данаға дейін ықшам шамдар мен термометрлер және 0,038 текше метрге дейін химиялық ток көздері сыяды).

Контейнерлерде жиналатын қалдықтарға қызмет көрсететін компания оларды алып тастап, одан әрі демеркуризациялау үшін кәсіпорынға тасымалдайды. Кәсіпорында шамдар

арнайы қондырғыға орналастырылады, онда вакуум жағдайында сынап булары арнайы химиялық реагентпен өңделеді, содан кейін олар залалсыздандырылады. Әрі қарай, шыны сынықтары мен металл цокольдер одан әрі кәдеге жаратуға жіберіледі.